

Төлеуұлы Алмастың 6D050600 - «Экономика» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін «Қазақстан Республикасындағы электрондық сауданың дамуы: теориясы, тәжірибесі, механизмдері» тақырыбында дайындалған докторлық диссертациясына ғылыми кеңесшінің

ПІКІРІ

Жаһандану үдерістерінің дамуын анықтайтын экономиканы ақпараттандыру өндіріс циклінің ұзақтығын едәуір қысқартуға әкелді және сату нарығының ауқымын, оның ішінде электронды сауданы дамыту арқылы бірнеше рет кеңейтті. Электрондық сауданың әр түрлі деңгейдегі кәсіпкерлік құрылымдардың экономикалық қызметінің тиімділігін едәуір арттыруға мүмкіндігі бар, өйткені ол тауарлар мен қызметтерді ұсынатын компаниялар үшін транзакцияларға қызмет көрсету шығындарын төмендету арқылы шығындарды азайтуды қамтамасыз етеді.

Электрондық сауда жүйесінің дамуына ықпал ететін мынадай мүмкіндіктер бар: жаһандық таңдау, ұсыныстарды жылдам салыстыру, тауарға тапсырыс беру және өзіне ыңғайлы уақытта мәмілені жүзеге асыру, тауарларды неғұрлым төмен бағамен сатып алу.

Осылайша, шаруашылық жүргізуші субъектілердің электрондық сауда жүйелерін енгізуі, бір жағынан, тауарлар мен қызметтерді сатудың тиімділігін арттыруға, сату нарықтарын кеңейтуге, клиенттермен қарым-қатынасты дамытуға мүмкіндік береді, екінші жағынан, ағымдағы шығындарды азайтуға, сату кезеңінің ұзақтығын азайтуға көмектеседі.

Бүгінгі таңда электрондық сауданы тиімді ұйымдастырудың ғылыми негізделген теориялық негізін жасау маңызды міндет болып табылады, онсыз желілік ресурстар мен технологияларға жүгінетін компаниялардың қалыпты жұмыс істеуі мүмкін болмайды. Сондықтан диссертациялық жұмыс өзекті тақырыпта жазылған.

Диссертациялық зерттеудің тиісті ғылыми жаңашылдығы жоғары ең маңызды нәтижелері, келесідей:

- электрондық сауданың мәні терендетілді, оның «электрондық бизнес» пен «электрондық коммерция» ұғымдарымен байланысын сипаттайтын сызба дайындалды;

- электрондық сауданы ұйымдастыру құрылымының жіктемесі анықталды;

- электрондық сауданың дамуына әсер ететін негізгі факторларды ынталандырушы және тежеуші қасиеттеріне қарай топтастыру нәтижесі берілді;

- Қазақстан Республикасындағы электрондық сауданың дамуын SWOT-талдауының кестесі әзірленді;

- B2C моделі бөлінісінде электрондық сауданы дамыту үшін қауіпсіздік механизмдері және мобильдік қосымша арқылы жүргізілетін электрондық сауда моделі ұсынылды.

Диссертациялық жұмыстың теориялық негіздері тәжірибелік мәліметтермен дәлелденген. Диссертацияда алынған ғылыми жаңалықтар «Қазақтелеком» АҚ бөлімінің Корпоративтік бизнес жөніндегі дивизион қызметіне енгізілді.

Диссертациялық жұмыстың алынған нәтижелері 9 мақала ретінде жарияланды, оның ішінде 3 мақала Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің Білім және ғылым саласында сапаны қамтамасыз ету комитетімен бекітілген басылымда, 4 мақала отандық және шетелдік халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдарының жинақтарында, 2 мақала Scopus мәліметтер базасына енетін халықаралық ғылыми басылымындарда жарық көрді.

Жұмысты орындау кезінде Төлеуұлы А. өзінің жауапкершілігін көрсете отырып, алға қойған мақсатқа жетуде қисынды, өзара байланысты және бірыңғай шараларды шешуде ғылыми дайындығын көрсетті. Шетелдік және отандық ғалымдардың еңбектерін, нормативтік актілерді, статистикалық мәліметтерді және жүргізілген сауалнамаларды ғылыми тұрғыда қолдана білді.

Осылайша, алынған нәтижелер жалпы қойылған зерттеу мақсаты мен міндеттеріне сәйкес келеді және докторанттың Қазақстан Республикасындағы электрондық сауданың даму механизмдерін әзірлеуге бағытталған ізденістердің жалпы қорытындысы болып табылады.

Жалпы алғанда, 6D050600-«Экономика» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алуға ізденуші А.Төлеуұлының «Қазақстан Республикасындағы электрондық сауданың дамуы: теориясы, тәжірибесі, механизмдері» тақырыбында орындалған докторлық диссертациясы аяқталған жұмыс болып табылады және қойылатын талаптарға сай жазылғандықтан ашық қорғауға жіберіледі.

Ғылыми кеңесші,
Қазақ экономика, қаржы және
халықаралық сауда университетінің
«Бизнес және басқару» факультетінің
деканы, э.ғ.д., профессор

28.09.2020~

 Б.С. Есенгельдин

э.ғ.д., профессор Есенгельдин Б.С. қолын растаймын.

Қазақ экономика, қаржы және
халықаралық сауда университетінің
ғалым хатшысы

Г.С. Укубасова